

BEZEMÍN, okr. Tachov, Plzeňský kraj

Raně středověké hradiště a mohylník

8.–9. století

Význam: Dobře zachovaný komplex opevněného centra a pohřebiště.

Historie: První celkový popis lokality přinesl v r. 1934 učitel L. Bittner, který zde provedl také první *archeologické výzkumy. *Hradiště i *mohylník posléze v l. 1949–1950 systematicky zkoumal J. *Kudrnáč. Jeho výzkum se soustředil především na opevnění, podobně jako tomu bylo i při jiných výzkumech hradišť v té době. Zjištění doby vzniku a zániku opevnění bylo totiž chápáno jako hlavní cíl výzkumu a klíč k historickým událostem, které danou lokalitu provázely. V jihovýchodní části hradiště byl proveden řez *valem, který ukázal, že opevnění tvořila *čelní kamenná plenta z nasucho kladených břidlicových kamenů o šířce asi 1 m, za níž následoval hlinitý násep vyztužený dřevěnou konstrukcí. Hradbu chránil příkop o šířce 9 m a hloubce 1,5 m.

Soudě podle dočervena přepálených kamenů a hlíny zanikla sledovaná část opevnění patrně požárem.

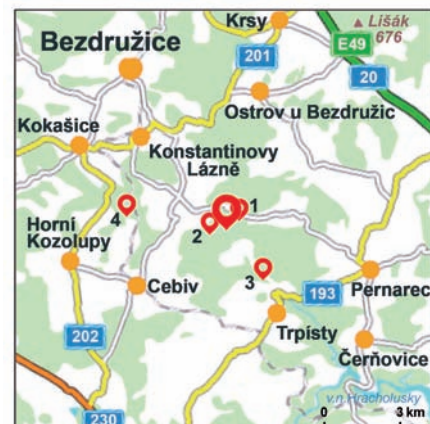
První *mohyly na nedalekém mohylovém pohřebišti prozkoumal v r. 1934 opět L. Bittner; další čtyři mohyly o průměru asi 6 m a výšce 50–75 cm prokopali r. 1951 J. Kudrnáč. V mohylách byly zachyceny pouze žárové pohřby. Základní konstrukce mohylových násypů sestávala z velké části z břidlicových kamenů, které byly naskládány i v několika vrstvách. Stopy jednotlivých pohřbů se dochovaly v podobě koncentrací zlomků keramiky a lidských kostí. V každé mohyle bylo tímto způsobem pohřbeno několik lidí.

Další výzkum mohyl narušených těžbou dřeva proběhl v l. 1989 a 1990, kdy se podařilo zachytit na úrovni původního terénu ohořelé trámové konstrukce, které byly základem tzv. domů mrtvých. Tyto čtverce či obdélníky

↑ Pohled na val bezemínského hradiště zevnitř areálu. Foto J. Mařík, 2013.

↗ Archeologický výzkum severovýchodní části opevnění hradiště. Druhý zleva vedoucí výzkumu J. Kudrnáč (1950). Archiv ARÚP, FT-8738.

□ Plán lokality J. Mařík podle LLS snímku; číslování mohyl podle plánu L. Bittnera (Lutovský 2001).

o hraně 3–4 m tvořené silnějšími větviemi nebo trámy představovaly symbolické obydlí mrtvého. Stejně jako lidské tělo a milodary, které shofely na pohřební hranici, byl ještě před navršením mohyly zapálen i tento „příbytek“.

Podle keramiky, získané z výzkumu opevnění, z *povrchových sběrů na hradišti a z mohyl, lze celý areál *datovat od poloviny 8. do 9. století. V rámci opevněných raně středověkých center tedy patří ke skupině těch starších. Tomu odpovídá i mohylový a žárový *pohřební ritus souvisejícího pohřebiště; v následujících několika staletích se ráz pohřbívání na hradištích i v jejich zázemí totiž měnil (srov. např. →Kováry, →Libice nad Cidlinou aj.).

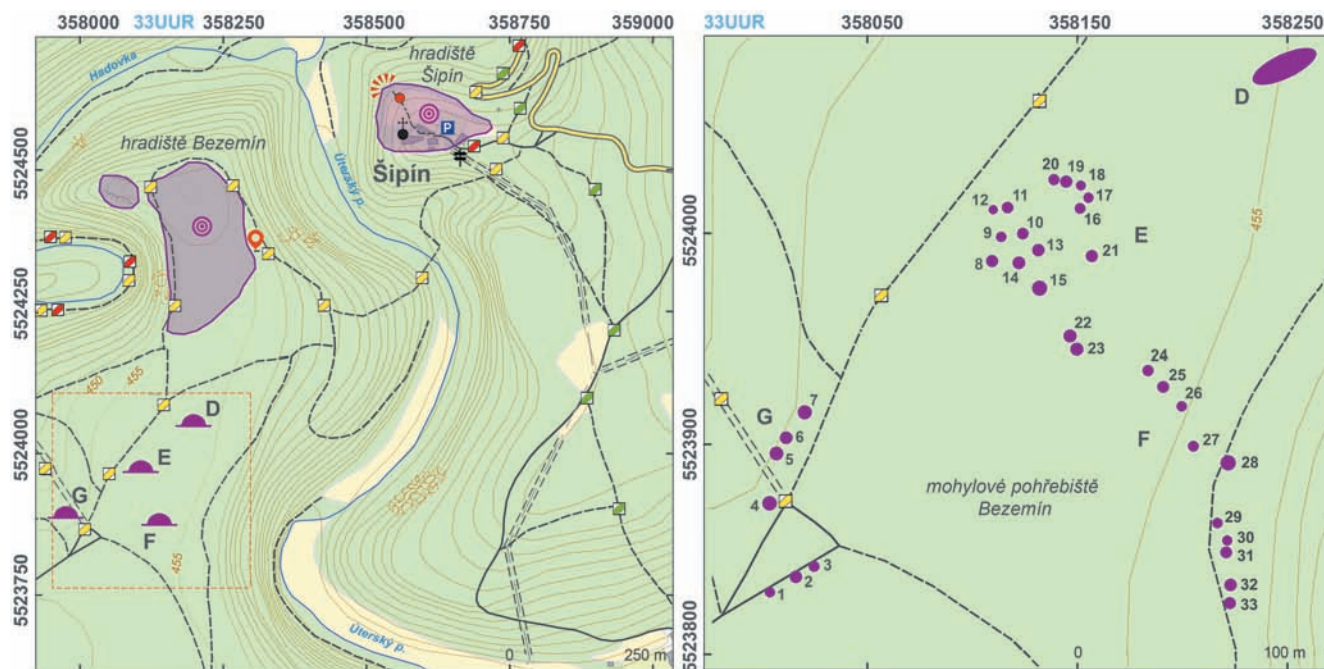
Popis: Hradiště leží na vysoké ostrožně nad soutokem Hadovky a Úterské-

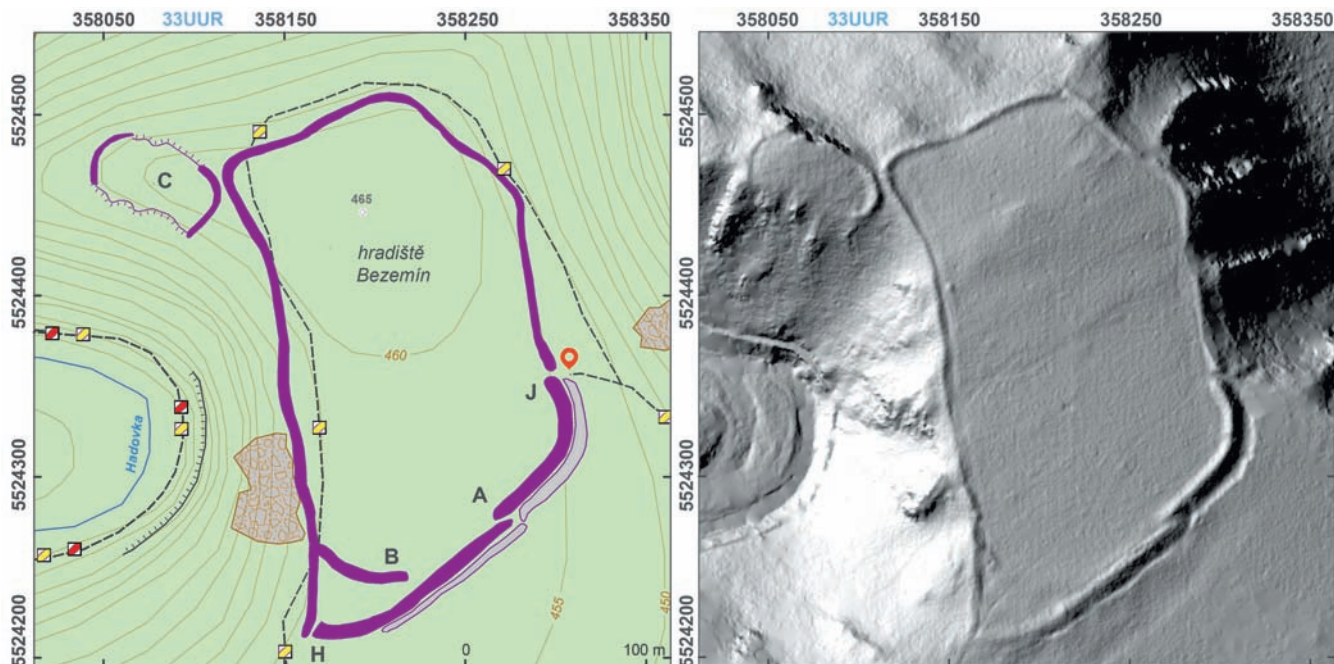
ho potoka v poloze Švédské šance, což je oblíbené lidové označení používané i u jiných lokalit (srov. →Chloumek u Mladé Boleslavi). Opevněný areál se skládá ze dvou částí, přičemž větší z nich, opevněná po celém svém obvodu, pokrývá plochu asi 3,4 ha. Nejlépe se dochovala jihovýchodní část opevnění, u níž šířka hradby dosahovala až 9,5 m a dochovaná výška činí až 2,5 m. Před hradbou byl v tomto úseku vyhlouben příkop, který je přerušen v místě brány (A). Tato brána, s tzv. bočním vchodem (průchod zřejmě procházel hradbou šikmo), byla hlavním vstupem do hradiště. V jižní části areálu se nachází fragment patrně další linie opevnění (B), která je vedena ve směru severozápad–jihovýchod a odděluje trojúhelníkový prostor v jihozápadním cípu hradiště. Přerušení vnějšího valu v této části

(H) je zřejmě druhotné, právě tak jako přerušení valu na východní straně (J).

Na západním výběžku ostrožny, dlouhém asi 60 m, se nachází menší, samostatně opevněný areál, označovaný jako *akropole (C). Opevnění se zde

dochovalo pouze částečně a nepřesahuje výšku 1,5 m.

Mohylové pohřebiště leží asi 170 m jižně od opevnění. Na ploše 300 × 300 m se nachází přes 40 mohyl o průměru od 3,5 do 6 m. Jejich výška obvykle nepřesahuje 0,5 m. Mohyly jsou uspořádány ve čtyřech skupinách. První skupina tvořená 3–4 spojenými mohylovými náspy (**D**), orientovanými ve směru na východ, se nalézá přibližně 130 m jižně od brány hradiště. Takovéto vícenásobné mohylové náspy, tzv. hromadné mohyly, se v našem prostředí objevují jen ojediněle.

Dvě nepravidelné řady či skupiny s celkem 14 mohylami (**E**) najdeme 50 m západně od tohoto místa. Na jih od nich pohřebiště pokračuje dvojicí mohyl a řadou 10 dalších mohyl táhnoucí se zhruba severojižním směrem (**F**). Na západním okraji celého areálu

leží skupina sedmi mohyl (**G**) v okolí křižovatky lesních cest. Je pravděpodobné, že mohylových náspů bylo na pohřebišti původně mnohem více a že prostorové uspořádání mohylníku bylo pravidelnější, než se dnes jeví. Někdejší struktura byla totiž jistě pozměněna hustou sítí novodobých lesních cest a zásahy spojenými s těžbou dřeva. [jm]

Literatura: Kudrnáč 1951; Trnka 2006.

Navigační bod: N 49°51'17.49", E 13°01'43.44" (vstup do hradiště od východu).

Přístup: Z doporučeného místa parkování u rozcestníku „Šipín“ po žluté turistické značce k hradišti Bezemín, příp. dále k mohylovému pohřebišti.

Rizika: Na trase je třeba v obou směrech překonat 100 metrů převýšení. Východní část mohylníku se nachází v husté vegetaci uvnitř oplocenky.

Okolí: [1] Okrouhlé Hradiště (TC), pravěké a raně středověké hradiště Šipín: N 49°51'23.93", E 13°01'59.70" (0,4 km).

[2] Okrouhlé Hradiště (TC), zřícenina hradu Gutštejn: N 49°51'06.02", E 13°00'59.28" (0,9 km).

[3] Sviňomazy (TC), zřícenina hradu Sviňomazský hrádek: N 49°50'08.15", E 13°02'55.41" (2,7 km).

[4] Strahov (TC), mohylník z doby bronzové: N 49°51'30.34", E 12°58'13.19" (4,1 km).

↑ LLS snímek bezemínského hradiště. Data ČÚZK Praha; zpracoval D. Novák, 2014.

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Číšecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.